

Založeno na faktech: Vzdělávání (3/4)

5. PROSINCE 2023 – Stát by měl snížit hygienické a funkční požadavky pro zakládání školek na nutné minimum, aby došlo k bezpečnému navýšení počtu školek.

Pro základní a střední vzdělávání by měla být stanovena jednotná koncepce digitalizace, která bude v průběhu let pouze parametricky upravována. Vzdělávání v oblasti digitalizace by se nemělo týkat pouze dětí, ale i učitelů.

Problémy s financováním vysokých škol by vyřešilo zavedení školného v kombinaci se systémem podpory pro studenty se slabším socioekonomickým zázemím.

Založeno na faktech je čtyřdílný seriál evidence-based politických reforem navržených Liberálním institutem pro českou hospodářskou politiku. Vychází v listopadu a prosinci 2023.

Jan Šincl

Jan Šincl je ekonom a analytik Liberálního institutu. Zabývá se hospodářskou politikou.

Liberální institut

Český nezávislý think-tank založený v únoru 1990.

Svoboda jednotlivce, minimální vláda, volný trh a mír.

Executive summary

- Předkládaná studie je součástí série čtyř studií mapujících odvětví energetiky, zemědělství, vzdělávání a životního stylu v České republice, které postupně vyjdou v seriálu *Založeno na faktech* během listopadu a prosince 2023. Po analýze problémů v jednotlivých odvětvích předkládá příklady a inspirace ze zahraničí a z vědecké literatury, které by mohly při jejich řešení dlouhodobě pomoci české společnosti a ekonomice.
- Nedostatek mateřských škol je primárně způsoben délkou stavebního řízení a přísnými hygienickými požadavky. V případě rozvolnění těchto dvou překážek by se problém s nedostatkem míst mohl vyřešit relativně rychle.
- V problematice základního a středního školství docházíme k závěru, že stát působí bez jasné koncepce a spíše reaktivně, a to nejen v oblasti digitalizace školství, která se naplno rozjela až kvůli pandemii onemocnění covid-19.
- V neposlední řadě se pak zaměřujeme na problematiku suboptimálního financování veřejných vysokých škol a navrhujeme představení školného pro studenty, které nejenže tento problém částečně či úplně řeší, ale při správném nastavení nebude představovat problém ani pro nízkopříjmové studenty.

Úvod

Přestože se v posledních desetiletích stále častěji mluví o *evidence-based policy making*, tedy politice založené na empirických faktech, pravdou je, že tato z našeho pohledu klíčová součást vyspělého demokratického legislativního procesu nebývá uplatňována v dostatečné míře. V praxi se častěji setkáváme spíše s řešeními problémů založenými na ideologii konkrétních vlád.

Na jednu stranu je jasné, že vlády podléhají působení politického cyklu, a primárně se tedy snaží, aby si svou politikou neznepráčetily svou voličskou základnu a měly tak šanci dostat se k moci i v dalším volebním období. V takovém prostředí je složité prosazovat politiku, která by mohla v dlouhém období pomoci společnosti a ekonomice jako celku i za cenu krátkodobých nepříjemností. Málokterá vláda je ochotna prosadit reformy, za které pouze sklídí kritiku a její výsledky si nakonec připíše až některá z vlád následujících, která se ale na prvotním řešení problému nemusela vůbec podílet a kritice ze strany veřejnosti se tedy vyhnula.

Výše uvedené politické reality jsme si samozřejmě plně vědomi, přesto však odmítáme rezignovat na předkládání smysluplných politických řešení.

Následující série studií předkládá vybrané problémy čtyř oblastí české společnosti – energetiky a životního prostředí, zemědělství, vzdělávání a životního stylu – analyzuje je a pomocí příkladů úspěšných politik ze zahraničí či z literatury předkládá jejich možná řešení.

V oblasti energetiky a životního prostředí se studie věnuje problematice zelených zdrojů energie a případným institucionálním důsledkům přílišných státních zásahů do podnikatelského prostředí.

Cílem této studie je nejen identifikovat problematické oblasti, ale také navrhnout konkrétní, daty podložená politická řešení, která pomohou České republice dosáhnout strategických cílů v dané oblasti bez toho, aby významně narušovala svobodu svých občanů.

Studie dalších oblastí, tedy energetiky a zemědělství již vyšly v minulých týdnech. Poslední část, o regulaci životního stylu, bude následovat příští týden.

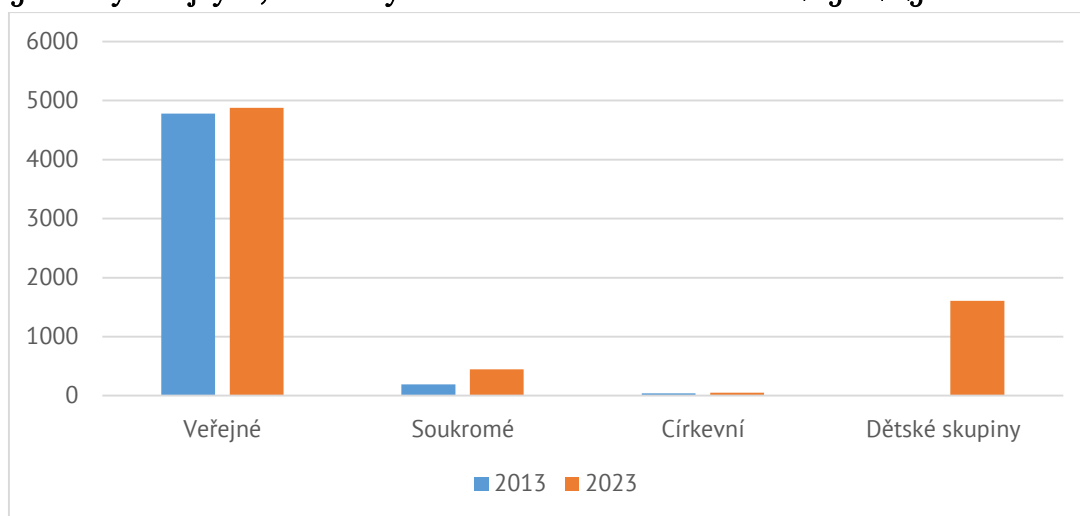
Vzdělávání

Máme za to, že některá doporučení by byla obecně platná pro všechny stupně, nicméně nejpálčivější problémy leží primárně v předškolním a vysokoškolském vzdělávání. Studie se tedy nejdříve zaměří na problematiku nedostupnosti předškolního vzdělávání a vlivu dlouhé rodičovské dovolené nejen na trh práce. Následně se krátce zmíní o digitalizaci základního a středního školství a posléze se přesune k problematice zavedení školného na českých veřejných vysokých školách.

V České republice má rodič dítěte v předškolním věku v zásadě dvě možnosti. Zprvce se může pokusit umístit dítě do veřejné školky, kde působí pouze státem regulované ceny a kde tudíž poptávka zásadním způsobem převyšuje nabídku. Případně může vyzkoušet variantu školky soukromé, která je ale znatelně dražší, či případně nedostupná v místě bydliště. Soukromé školky se totiž zpravidla vyskytují ve větších městech a bohatších krajích jako je Praha (117) nebo Středočeský kraj (86). Na druhou stranu například v Karlovarském kraji, který je nejchudším českým regionem, je však soukromých školek pouze 9. (ČSÚ 2023a: 4)

Zákon nabídky a poptávky je i v případě vzdělávacích zařízení neúprosný. Pokud je státem uměle škrcena nabídka, není možné, aby plně uspokojila poptávku ze strany spotřebitelů. V tomto případě stát například stanovuje přísná hygienická opatření pro to, jak může taková školka vypadat. Všechny hygienické normy vycházejí z vyhlášky 410/2005 Sb. a za všechny jmenujme například požadavek na vzhled podlahové krytiny v učebnách (matná a světlá) nebo počet toalet na počet dětí (1 toaleta na 5 dětí). (MZ 2005) Proto také sice pozorujeme růst počtu soukromých školek (jak zobrazuje graf 2 níže), nicméně tento růst není ani zdaleka dostatečný na to, aby dokázal vykryt převis poptávky ve veřejných školkách nebo aby znatelně snížil cenu školek soukromých.

Graf 3.1: Počty veřejných, soukromých a církevních školek v letech 2013 a 2023

Zdroj: (ČSÚ 2023b), vlastní zpracování

V grafu 3.1 můžeme pozorovat nárůst podílu soukromých školek na celkovém počtu z 3,9 procent na 8,3 %, i nadále je ale zřejmé, že tento nárůst není dostatečný a můžeme důvodně předpokládat, že v případě uvolnění hygienických požadavků by byl daleko vyšší. Tento nedostatek je částečně suplován tzv. dětskými skupinami, jejichž založení podléhá mírnějším podmínkám v případě menšího počtu dětí.¹ Zároveň ale dětská skupina není zařízením pro předškolní vzdělávání (tím jsou jen školky). Každé dítě v České republice však musí před nástupem na základní školu absolvovat aspoň jeden rok předškolního vzdělávání, a tedy navštěvovat školku. Dětské skupiny tedy mohou pojmout děti ve věku 1–4 roky, nicméně od pátého roku dál už dítě musí být zapsáno ve veřejné nebo soukromé školce. Starší děti pak mají u zápisu přednost.

Ačkoliv to nemusí být na první pohled zřejmé, nedostatek míst ve školkách má dopad na celou ekonomiku. Český trh práce je dlouhodobě považován za přehřátý a v září 2023 činila míra nezaměstnanosti v ČR 2,7 %.² (ČSÚ 2023b) České firmy si zároveň dlouhodobě stěžují na nedostatek pracovníků. Například Kališková a Münich (2023) odhadují, že zvýšení dostupnosti mateřských škol o deset procent, má za následek růst zaměstnanosti matek tří- až pětiletých letých dětí o 0,2–0,4 procentního bodu. Ještě k vyšším číslům pak docházejí například Lovász a Szabó-Morvai (2019), kteří odhadují nárůst v Maďarsku na 1,17 procentních bodů nebo Akgündüz, van Huizen a Plantenga (2019), kteří zaznamenali nárůst v Polsku až o 4,2 p. b.

Situaci nepomáhá ani délka rodičovské dovolené, která patří ve světě k nejdelším. (OECD 2022) K jejímu prodloužení ze tří na čtyři roky došlo v roce 1995 a od té doby bylo možné pozorovat dlouhodobé dopady této reformy nejen na české matky a jejich děti. Změna vedla k tomu, že dodatečných 38 % matek zůstávalo s dítětem doma i čtvrtý rok, což má několik důsledků. Zaprvé došlo k nahrazení veřejných školek soukromou péčí, ačkoliv výzkumy ukazují, že právě mezi 3. a 4. rokem věku dítěte poskytují školky lepší prostředí pro rozvoj sociálních schopností dítěte. Toto je nicméně stále možné suplovat soukromými aktivitami. Co je problematičtější, je dopad na budoucí vzdělávací a kariéerní výsledky dětí. Dotčené děti vykazují ve věku 21–22 let o 4 p. b. vyšší pravděpodobnost, že nestudují ani nepracují, a o 6 p. b. vyšší pravděpodobnost, že nestudují vysokou školu. Ještě znatelnější dopady jsou pak patrné u matek bez maturity, u kterých lze předpokládat, že mají horší socioekonomické zázemí. U jejich dětí byla totiž pravděpodobnost, že nepracují nebo nestudují, vyšší dokonce o 9 procentního bodu a pravděpodobnost, že nestudují vysokou školu, byla vyšší dokonce o 12 p. b. (Bicáková, Kališková 2022)

---

¹ Pokud je ale dětí 12 a více, musí se dětská skupina řídit stejnými normami jako běžná školka.

² Nezaměstnanost u žen činila 3,1 %, u mužů 2,4 %.

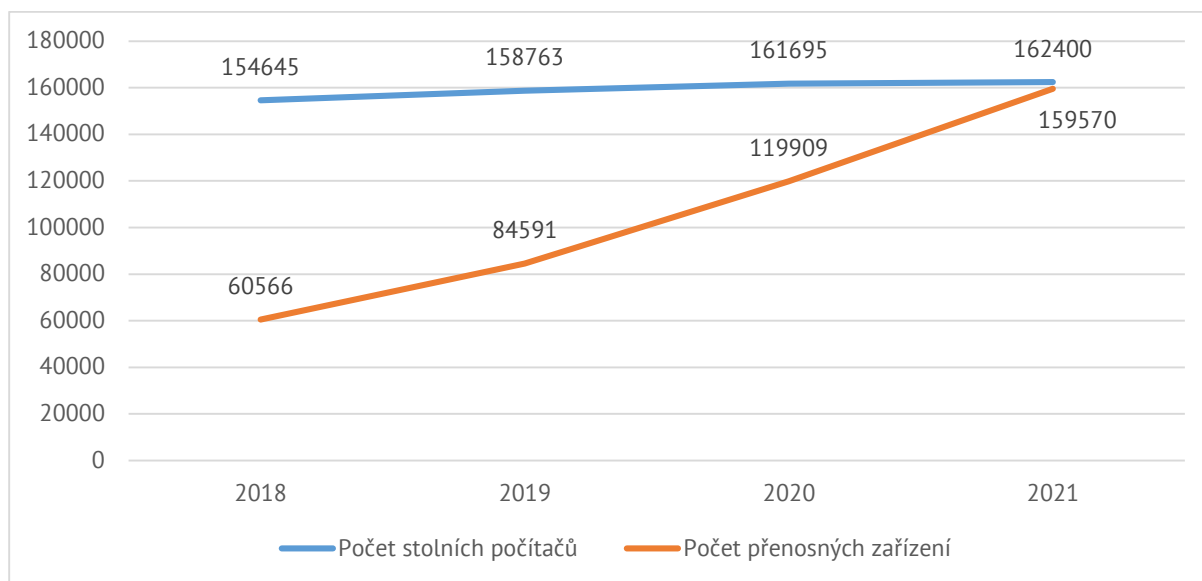
Snížení standardů pro provoz školky a zkrácení rodičovské dovolené by mělo za následek větší nabídku školek, které by byly schopny pružněji reagovat na zvýšenou poptávku ze strany rodičů nejen v letech, kdy mají do školek nastupovat silnější populační ročníky. Není samozřejmě žádoucí, aby stát úplně rezignoval na vymáhání jakýchkoliv standardů, ale současné nastavení je až zbytečně striktní. Zkrácení rodičovské dovolené ze současných čtyř let by uvolnilo značnou pracovní sílu pro přehřátý český trh práce a zvýšená poptávka po předškolní péči by mohla být vykryta právě nově vzniklými školkami.

S výše uvedeným vlivem nedostatku školek na možné budoucí vzdělávací a pracovní úspěchy dětí úzce souvisí i následující krátký pohled na úroveň digitalizace a na výsledky studentů na základních a nižších středních školách.

V šetření PISA (Programme for International Student Assessment) 2018 byl v České republice zaznamenán výrazný rozdíl ve výsledcích ve čtení v závislosti na socioekonomickém statusu, kdy zvýhodnění žáci překonali své znevýhodněné vrstevníky o 105 bodů, což je větší rozdíl, než je průměr OECD, který činí 89 bodů. Tento rozdíl se ještě zvýšil od výzkumu PISA 2009, kdy v České republice činil 85 bodů. Pokud jde o žáky s nejlepšími výsledky, 19 % zvýhodněných českých žáků dosáhlo nejlepších výsledků ve čtení, zatímco u znevýhodněných žáků to byla pouze 2 % a zatímco průměr OECD činil 17 %, resp. 3 %. Socioekonomický status byl také silným ukazatelem výkonů v matematice a přírodních vědách a vysvětloval 18, resp. 17 % rozdílů v těchto předmětech, což je v obou případech více než průměry OECD. (OECD 2019)

Nejvyšší kontrolní úřad (NKÚ) prověřil výdaje Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) a Národního ústavu pro vzdělávání (NÚV) v letech 2019 až 2021 na podporu digitálního vzdělávání. Celkem bylo v rámci podpory vynaloženo až 8,2 miliardy Kč. Ze čtyř hodnocených systémových projektů měly prozatím dopad pouze dva, přičemž další dva mají být zahájeny v roce 2024. Z hodnocení NKÚ vyplývá, že školy nebyly připraveny na distanční vzdělávání a chyběly jim například notebooky nebo tablety. To ostatně vedlo MŠMT k tomu, že 4100 školám během druhé vlny pandemie poskytlo mimořádné dotace ve výši 1,3 miliardy Kč. Výsledkem byl 91% nárůst přenosných informačních a komunikačních zařízení oproti roku 2018, což naznačuje, že pandemie paradoxně napomohla rozvoji digitálního vzdělávání. (NKÚ 2022)

Graf 3.2: Počet stolních počítačů a přenosných zařízení v českých školách 2018–2021

Zdroj: (NKÚ 2022)

Před začátkem pandemie covid-19 byla v českých školách nepříznivá situace týkající se přenosných zařízení, jakými jsou například notebooky nebo tablety. V roce 2018 na jedno takové zařízení připadalo až 15,5 žáka a země tedy nebyla ani zdaleka připravena na distanční výuku, která v následujících letech v důsledku pandemie nastala. Nutno podotknout, že dle uvedených dat do tohoto aspektu školy během pandemie mohutně investovaly (i s pomocí dotací), a tak se v roce 2021 počet přenosných zařízení prakticky srovnal s počtem těch stacionárních.

Paradoxně to tedy byla právě pandemie, která přispěla k daleko větší digitalizaci českého školství. Ačkoliv mělo MŠMT připravený plán financování od roku 2014 do roku 2020, tento plán neplnilo, což následně vyústilo až v nouzovou dotaci 1,3 miliardy na nákup přenosných zařízení. V oblasti digitalizace školství shledal NKÚ, že MŠMT nemá udržitelný plán financování, a tedy je nuceno nejen v tomto ohledu fungovat spíše reaktivně. (NKÚ 2022)

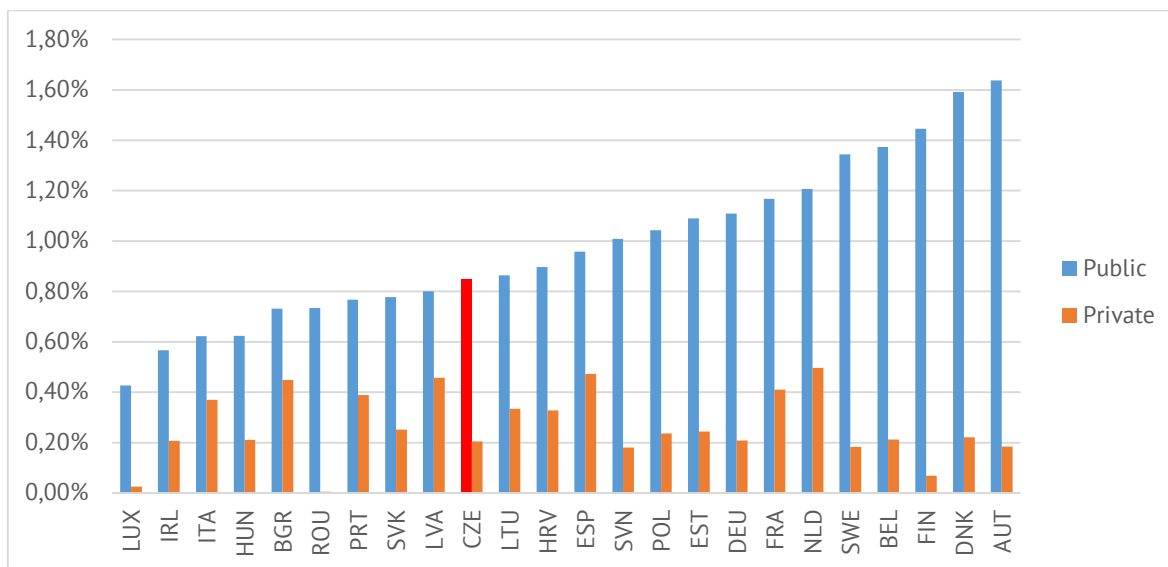
Poslední oblastí, které se budeme věnovat, je problematika financování vysokých škol v ČR. V rámci veřejného vysokého školství se v České republice dlouhodobě řeší zavedení aspoň minimálního školného a aktuálně i nízké platy vysokoškolských pedagogů. Z pohledu autorů studie se však jedná o dvě strany téže mince, proto na následujících řádcích navrhuje zavedení aspoň minimálního vysokoškolského školného, které pomůže českému vysokému školství nejen s nízkými platy pedagogů.

Pokud by české vysoké školství ve srovnání se ostatními zeměmi excelovalo a bylo finančně dlouhodobě udržitelné bez nadměrného zatěžování státních rozpočtů, nebylo by třeba o školném uvažovat. Bohužel realita je jiná. Například Nejvyšší kontrolní úřad podrobil veřejné

vysoké školy v ČR v roce 2021 zdrcující kritice. Ze zprávy úřadu například vyplývá, že systém financování veřejných vysokých škol nemotivuje tyto instituce ke zvyšování kvality vzdělávání a k dlouhodobému rozvoji. Jedním z problémů je i neschopnost získávat mezinárodní granty a navazovat spolupráce se soukromým sektorem. I přes nízké výdaje na studenta v mezinárodním srovnání, vysoké školy nespotřebovávají všechny dostupné finanční prostředky a převádějí je na své fondy, což vedlo v letech 2014 až 2019 k nárůstu zůstatků těchto fondů o 45 % až na 19 miliard korun, což odpovídá zhruba polovině ročních výdajů ministerstva školství vůči veřejným vysokým školám. Tyto peníze nejsou dalším způsobem využívány ke zlepšení kvality škol. (NKÚ 2021) V mezinárodním srovnání se pozice českých veřejných vysokých škol dlouhodobě zhoršuje. Pro rok 2023 se v žebříčku *Academic Ranking of World Universities* umístilo pouze 6 z 26 českých veřejných vysokých škol a pouze dvě z nich se umístily v první pětistovce.³

O tom, zda jsou prostředky vynaložené ministerstvem školství dostatečné či nikoliv, můžeme pouze spekulovat. Data nicméně ukazují, že oproti ostatním zemím (např. v EU) je české terciální školství financováno spíše podprůměrně. To by samozřejmě mohlo být na druhé straně kompenzováno například vyšším zapojením soukromého sektoru, nicméně to se v ČR neděje.

Graf 3.3: Veřejné výdaje na terciální vzdělávání jako % HDP (2020, %)

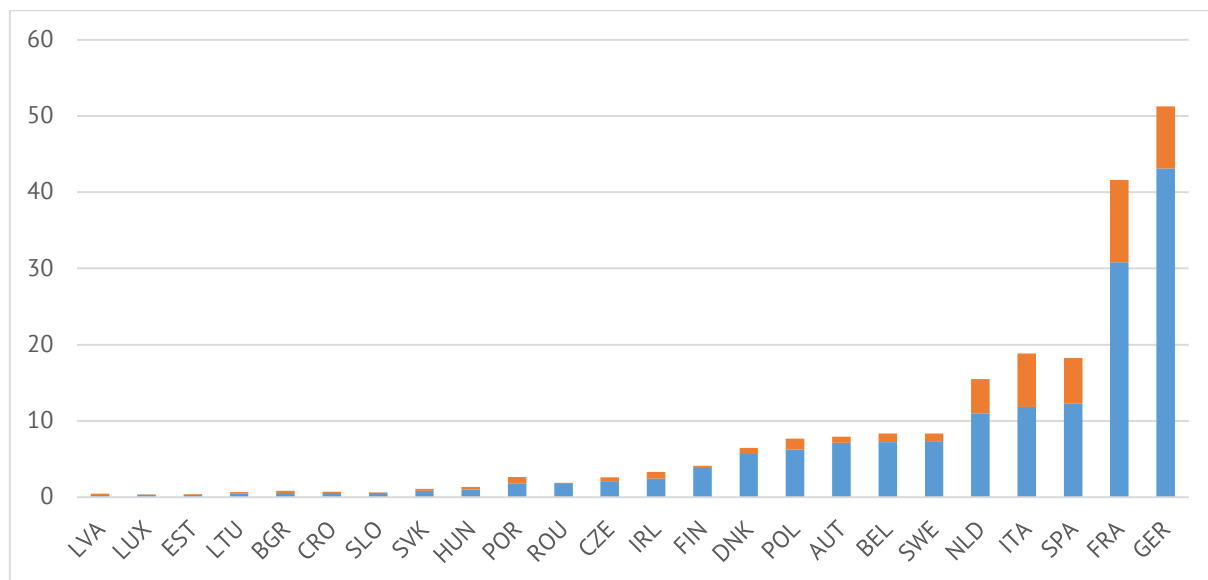

Zdroj: (OECD 2023), vlastní zpracování

³ V roce 2021 bylo v České republice celkem 58 vysokých škol. 26 veřejných (celkem 304 tisíc studentů) a 32 soukromých (28 tisíc studentů). (ČSÚ 2022)

Graf 3.4: Součet veřejných a soukromých výdajů na terciální vzdělávání (2020, v miliardách \$)⁴

Zdroj: (OECD 2023), (World Bank 2023), vlastní zpracování

Z mezinárodního srovnání tedy vyplývá, že české vysoké školství je financováno podprůměrně. Protože nemůžeme v brzké době očekávat, že by se současný status quo nějakým významným způsobem změnil a systém státního školství by mohl být více suplován soukromým sektorem, nezbyvá než navrhnout taková opatření, která by nepoškodila kvalitu vzdělávání a zároveň by do systému přinesla dodatečné prostředky. Ty by bylo následně možno využít například na zlepšení výkonu škol v mezinárodním srovnání nebo na vyšší platy pedagogů. Jak již bylo řečeno výše, nejjednodušším opatřením je v tomto případě zavedení školného.

Nejčastější výtky vůči zavedení školného na univerzitách se týkají zejména studentů ze slabších socioekonomických poměrů, kteří si nebudou moci studium dovolit, nebo že studenti ztratí motivaci studovat na vysokých školách. Literatura k tomuto tématu je bohatá. Například (Bruckheimer, Wigger 2013) zkoumali vliv zavedení a zrušení školného v některých německých spolkových zemích mezi lety 2006 a 2013 na ochotu studovat na vysokých školách. Na rozdíl od ostatních studií, které se tématu věnovaly a které dosahovaly smíšených výsledků,⁵ nicméně

⁴ Částka je spíše ilustrativní. Zaprvé kombinuje data o HDP dané země od Světové banky spolu s procentuálním vyjádřením veřejných a soukromých výdajů na terciální vzdělávání k HDP od OECD. Data tedy mohou být oproti realitě mírně zkreslena metodikami obou institucí.

⁵ Např. (Helbig et al. 2012) nenašli žádný významný dopad a naopak (Hübner 2012) naopak našel vysoce negativní vliv a pokles až o 2,7 p. b.

autoři vzali v potaz též několik kontrolních proměnných, které předchozí studie ignorovaly.⁶ Na základě výsledků výzkumu docházejí k závěru, že vliv školného na ochotu studentů studovat je zanedbatelný. Nutno podotknout, že Němci v rámci tohoto řízeného experimentu představili i široké spektrum stipendií, aby nedocházelo k situacím, kdy by studenti z chudších rodin ztratili možnost studovat.

Stejnému tématu se věnuje i novější studie, která dochází k jiným, nicméně neméně zajímavým závěrům. Na rozdíl od Bruckheimera a Wiggera autoři uvádějí, že v Německu došlo k poklesu lidí, kteří by ihned po střední škole nastoupili na univerzitu. Tento pokles je nicméně kompenzován vyšší mírou dokončení započatého univerzitního vzdělání. Oba efekty se mezi sebou pak víceméně kompenzují, a tedy nedochází k významnému poklesu dosaženého vysokoškolského vzdělání v populaci. Vyšší míru úspěšnosti studia autoři připisují zejména větší snaze studujících, kteří jsou investovanými penězi více motivováni. Částečně je dle studie též možné vyšší úspěšnost připsat vyšší kvalitě výuky po zavedení školného. V závěru autoři dokonce doporučují zemím, u nichž v současné době školné neexistuje, aby o jeho zavedení uvažovaly, jelikož z výsledků jejich výzkumu vyplývá, že zvýšení školného nad nulovou hranici může dokonce ještě zvýšit počet úspěšných absolventů v populaci, pakliže jsou negativní efekty dostatečně zmírněny.⁷ (Bietenbeck et al. 2023)

Dle studie provedené na *Universitat de València* také dochází při zavedení školného ke zlepšení akademických výsledků studentů. Autoři zkoumali studenty z fakult ekonomie, byznysu a medicíny v letech 2010 až 2014, kde byly v těchto letech studenti nuceni platit za moduly, které si zvolili ke studiu a každý další pokus v případě neúspěchu je vyšel draž než předchozí. Ačkoliv nebylo možné přímo určit, jaká část výsledků pochází ze zvýšených plateb za studium a jaká z postupně se zvyšující taxy za opakování modulu, docházejí autoři k závěru, že školné v této podobě pomohlo studentům zlepšit jejich prospěch a snížilo míru opakování jednotlivých modulů. Například studenti ekonomie a byznysu potřebovali po zavedení systému na každý modul o polovinu méně pokusů než předtím, zároveň u nich také bylo pozorováno snížení celkové doby studia. (Beneito, Boscá, Ferri 2018) Ačkoliv je jasné, že na základě jednotlivé studie, a ještě provedené v takto specifických podmínkách, není možné docházet k obecným závěrům, její výsledky nám napovídají, že studenti, nad kterými visí Damoklův meč v podobě nutnosti za své studium platit, jsou incentivizováni k tomu, aby se při studiu více snažili a dokončili jej rychleji než studenti, kteří mají studium „zdarma“.

---

⁶ Například počet hlásících se středoškoláků nebo porovnání dopadů školného mezi jednotlivými spolkovými zeměmi, které jej zavedly.

⁷ Například u zmíněných chudších studentů

Jak přistoupit k řešení problematiky školného pro studenty s horším socioekonomickým zázemím dlouhodobě řeší i OECD. Její každoroční zprávy s názvem *Education at glance* mapují školné v jejích členských zemích a také způsoby, jakým jednotlivé země pomáhají studentům školné zvládat. OECD dlouhodobě dochází k závěru, že v případě existence školného je v dané zemi také nutná existence systému stipendií a dávek, jejichž cílem je právě odbourání problémů chudších studentů. Dávky mohou být nastaveny plošně, například ve formě ubytovacích stipendií pro studenty z jiných regionů,⁸ nebo na základě prospěchu studentů. Pomoc rodinám může mít též formu daňového zvýhodnění.

Doporučení: Snížení hygienických a funkčních standardů pro provoz školek a zkrácení mateřské dovolené pomůže dětem, jejich matkám i českým firmám. Pomoci s nedostatkem školek by mohlo též uvolnění stavebního řízení nebo zrušení zmíněného povinného předškolního vzdělávání.⁹ Z hlediska (nejen) základního a středního školství by mělo přijít ministerstvo s jasným plánem jeho dalšího rozvoje a digitalizace a tento plán v následujících letech pouze parametricky upravovat. Odpadla by tak potřeba řešit neočekávané situace *ex post*, jako tomu bylo v případě vynucené dálkové výuky během pandemie. V rámci digitalizace by se MŠMT nemělo zaměřovat pouze na vzdělávání dětí, důležité je v tomto případě především zvyšování kvalifikace učitel, aby výuka probíhala v souladu s nejnovějšími trendy. Zavedení školného na českých veřejných vysokých školách, při vhodném nastavení kompenzací pro nejchudší studenty, pomůže s problematickým financováním českých univerzit, zlepší jejich kvalitu a zajistí pedagogům vyšší platy.

---

⁸ Tento institut již v ČR funguje.

⁹ Těmto tématům jsme se hlouběji věnovali v předchozí studii, viz Pánek (2022), kap. 1

Závěr

Navzdory tomu, že má Česká republika v současné době celou řadu problémů, neměli bychom zapomínat na progres, kterým v posledních více než třiceti letech prošla. Kvalita života nebo bezpečnost se pro valnou většinu české populace rapidně zvýšila. Momentum, které česká společnost a ekonomika díky sametové revoluci a následné ekonomické transformaci získala, se však v posledních letech začalo postupně vytrácet.

Tato série studií vznikla primárně proto, aby adresovala z našeho pohledu největší problémy ve čtyřech českých sektorech a navrhla taková řešení, která jsou založená na úspěšné zahraniční praxi nebo dlouhodobé zkušenosti. Jednotlivé studie reflektují naléhavost přepracování českého přístupu k energetice, zemědělství, vzdělávání a regulaci životního stylu a nabízí novou perspektivu pro dosažení dlouhodobě robustního a konkurenceschopného hospodářství a svobodnější společnosti.

Z našeho pohledu není nutné za každou cenu pokaždé znovu „vynalézat kolo“ a nejen v těchto čtyřech oblastech bychom se mohli daleko více inspirovat zahraničními politickými řešeními, která často fungují již několik dekad a jejichž výsledky jsou tudíž snadno ověřitelné na datech.

Reference

- Akgündüz Y. E., van Huizen T., & Plantenga J. (2020) “Who’ll take the chair?” Maternal employment effects of a Polish (pre)school reform. *Empirical Economics* 27. (<https://link.springer.com/article/10.1007/s00181-020-01877-5>).
- Beneito P., Boscá J.E., Ferri J. (2018) Tuition fees and student effort at university. *Economics of Education Review* 64: 114–128. (<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S027277571730331X>)
- Bicáková, A., Kalíšková K. (2022) Is Longer Maternal Care Always Beneficial? The Impact of a Four-Year Paid Parental Leave. (<https://www.iza.org/publications/dp/15640/is-longer-maternal-care-always-beneficial-the-impact-of-a-four-year-paid-parental-leave>).
- Bietenbeck J. et al. (2023) Tuition fees and educational attainment. *European Economic Review* 154. (<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0014292123000600>)
- Bruckmeier K., Wigger B. U. (2013) The Effects of Tuition Fees on Transition from High School to University in Germany. CESIFO WORKING PAPER NO. 4237. (https://www.econstor.eu/bitstream/10419/74512/1/cesifo_wp4237.pdf)
- Český statistický úřad. (2022) Vysoké školy v Česku studuje cca 300 tisíc studentů, klesá zájem o techniku, v kurzu je zdravotnictví. (<https://www.czso.cz/csu/czso/vysoke-skoly-v-cesku-studuje-cca-300-tisic-studentu-klesa-zajem-o-techniku-v-kurzu-je-zdravotnictvi>)
- Český statistický úřad. (2023a) Školy a školská zařízení 2022/2023. (<https://www.czso.cz/documents/10180/191486291/23004223a1.pdf/f4d549ad-76ee-4f44-9c3b-c4boaca7cf90?version=1.1>).
- Český statistický úřad. (2023b) Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - září 2023 (<https://www.czso.cz/csu/czso/cri/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-zari-2023>).
- Kalíšková, K., Münich, D. (2023) The impact of childcare availability on maternal employment: Evidence from Czech municipalities. *PLoS ONE* 18(7): e0288987. (<https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0288987>).
- Lovász A., & Szabó-Morvai Á. (2019) Childcare availability and maternal labor supply in a setting of high potential impact. *Empirical Economics* 56(6): 2127–2165. (<https://link.springer.com/article/10.1007/s00181-018-1423-x>).
- Ministerstvo zdravotnictví. (2005) Vyhláška č. 410/2005 Sb. (<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-410>).
- Nejvyšší kontrolní úřad. (2021) Peněžní prostředky státu poskytované veřejným vysokým školám. (<https://www.nku.cz/assets/kon-zavery/k20006.pdf>)
- Nejvyšší kontrolní úřad. (2022) Peněžní prostředky státu a Evropské unie určené na podporu digitálního vzdělávání (<https://www.nku.cz/scripts/detail.php?id=12815>)

OECD. (2019) PISA 2018 Results. PISA, OECD Publishing, Paris.
(https://www.oecd.org/pisa/publications/PISA2018_CN_CZE.pdf)

OECD. (2022) OECD Family Database – Parental leave systems.
(https://www.oecd.org/els/soc/PF2_1_Parental_leave_systems.pdf).

OECD. (2023) Public spending on education. (<https://data.oecd.org/eduresource/public-spending-on-education.htm>)

Pánek, Martin. (2022) Regulační drahota: Jak neefektivní regulace zdražují život v Česku.
(<https://libinst.cz/neefektivni-regulace-vyznamnou-merou-prispivaji-k-prohlubovani-drahoty-v-cesku/>)

World Bank. (2023) GDP (current US\$).
(<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>)